

Načrtovanje in zbirane raziskovalnih podatkov z vidika arhiviranja v Arhivu družboslovnih podatkov

Irena Vipavc Brvar, ADP

Delavnica za doktorske študente, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru, 13. 12. 2018

Arhiv družboslovnih podatkov

<http://www.fdv.uni-lj.si/>

- 1997
- **Nacionalno podatkovno središče za družboslovje**
- dajalci podatkov iz vseh 4 univerz, zasebnih raziskovalnih centrov, SURS, idr.
- 600 družboslovnih raziskav (+150 samo z metapodatki)
- cca. 500 registriranih uporabnikov letno
 - 90 % izobraževanje, 10 % znanstveno-raziskovalni
 - 168 raziskav uporabljenih za namene sekundarne analize v 2017
- član [CESSDA ERIC](#)
- [različni mednarodni projekti](#)

Poslanstvo Arhiva družboslovnih podatkov

Zbirka podatkov

Družboslovje
Slovenska družba

Vsebinsko pomembnejše
Metodološko dobro izdelane raziskave

Mednarodna primerjava
Časovna primerjava

ARHIV DRUŽBOSLOVNIH PODATKOV

Analiziraj podatke! Deli raziskavo! Prispevaj k znanosti!

UPORABI PODATKE PREDAJ RAZISKAVO USPOSOBI SE SPOZNAJ ADP

Seznam raziskav po:

- Šifri raziskave
- Serijah
- Vsebinskih področjih
- Dajalcih
- Letu izdelave
- Letu objave
- Avtorjih
- Mednarodnih raziskavah

Uporabi podatke / / Katalog ADP

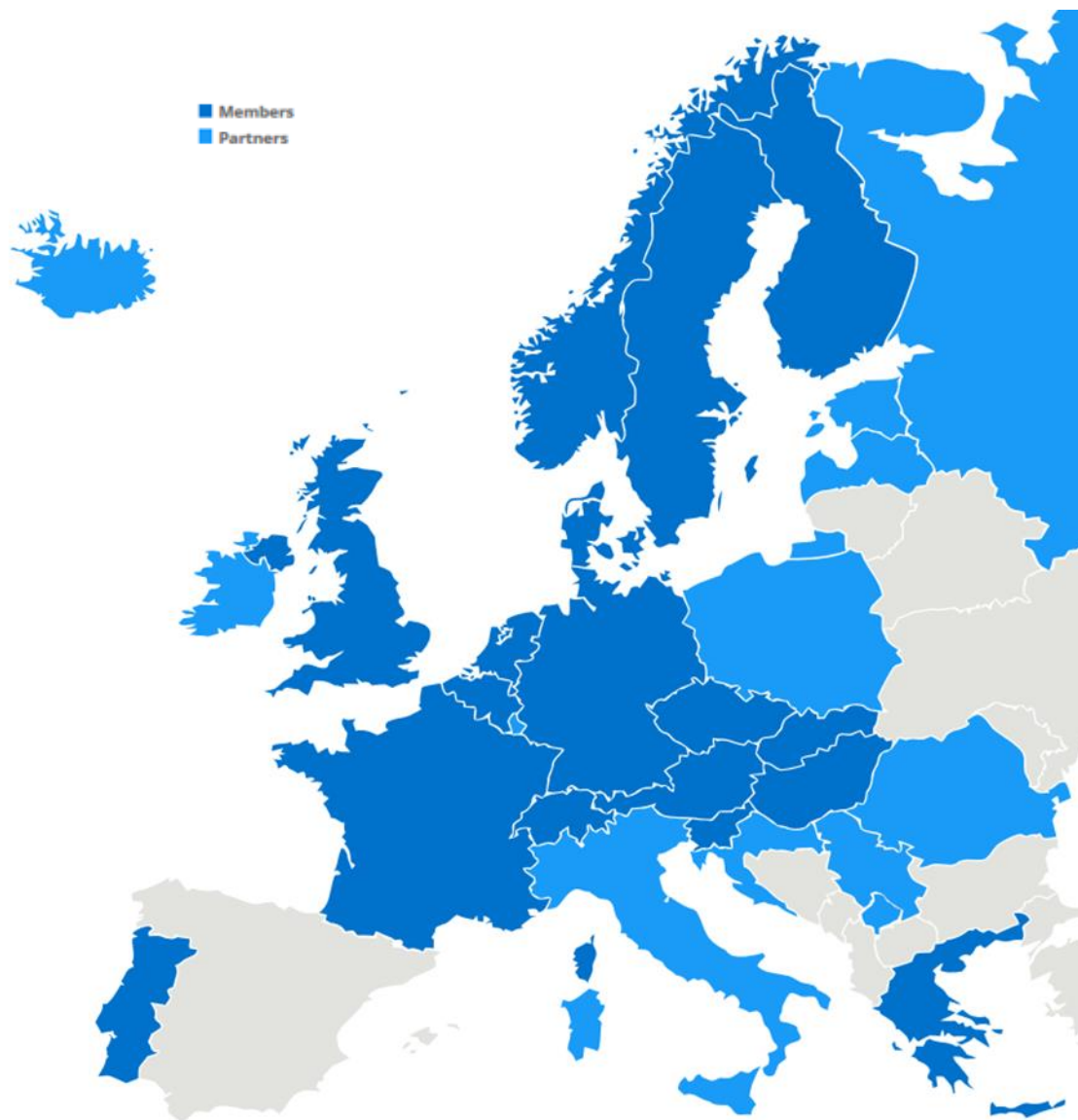
Seznam raziskav po šifri raziskave

ID raziskave	Naslov raziskave, vsebinska področja	Dostop
AA	Alpe - Jadran regije vsebinsko področje: DRUŽBA IN KULTURA, DRUŽBA IN KULTURA - kultura in nacionalna identiteta, izdelal: CJM	nesstar
ABR97	Mednarodna raziskava o veri in odnosu do cerkve 1997 vsebinsko področje: DRUŽBA IN KULTURA, DRUŽBA IN KULTURA - vera in vrednote, DRUŽBA IN KULTURA - družbene navade in stališča, izdelal: CJMMK	nesstar
ADPUSE16	Anketa o zadovoljstvu uporabnikov ADP, 2016 vsebinsko področje: INFORMIRANJE IN KOMUNICIRANJE, izdelal: None	nesstar
ADS	Anketa o delovni sili: Opis serije serija: ADS, vsebinsko področje: DELO IN ZAPOSLOVANJE, DELO IN ZAPOSLOVANJE - zaposlovanje, izdelal: SURS	nesstar
ADS14	Anketa o delovni sili, 2014: Letna datoteka - brez omejitev zaupnosti	nesstar

Legenda ikon: opis raziskave opis podatkov povezana gradiva in objave nesstar snemi podatke

Konzorcij arhivov družboslovnih podatkov

cessda eric

<https://www.cessda.eu/>

RECOVERY OF DATA

ADP shranjuje podatke iz preteklih raziskav za ponovno uporabo:

- zagotavlja, da so podatki ohranjeni pred tehnološko zastarelostjo in fizičnim uničenjem.

LOSS OF DATA

ADP preveri, potrdi in pripravi podatke in pripadajočo dokumentacijo raziskave za namen dolgotrajnega ohranjanja in druge rabe.

Vir: Research data alliance meeting 2014

Kako do raziskovalnih podatkov na ADP?

SPLETNA STRAN

www.adp.fdv.uni-lj.si

NESSTAR

<http://nesstar2.adp.fdv.uni-lj.si/>

The image shows two overlapping screenshots. The left one is the main website 'ARHIV DRUŽBOSLOVNIH PODATKOV' with a search bar and a list of studies. The right one is the 'Catalog of ADP in Nesstar' webview, which provides instructions on how to use the webview and lists the types of data available.

Arhiv družboslovnih podatkov

1997 - 2017

Analiziraj podatke! Deli raziskavo! Prispevaj k znanosti!

Prijava na eNovice

UPORABI PODATKE PREDAJ RAZISKAVO USPOSOBI SE SPOZNAJ ADP

Seznam raziskav po: Šifri raziskave Serijah Vsebinskih področjih Dajalcih Letu izdelave Letu objave Avtorjih Mednarodnih raziskavah

Uporabi podatke / / Katalog ADP

Seznam raziskav po šifri raziskave

ID raziskave	Naslov raziskave, vsebinska področja	Dostop
AA	Alpe - Jadran regije vsebinsko področje: DRUŽBA IN KULTURA, DRUŽBA IN KULTURA - kulturna in nacionalna identiteta, izdelal: C.J.M	nesstar
ABR97	Mednarodna raziskava o veri in odnosu do cerkve 1997 vsebinsko področje: DRUŽBA IN KULTURA, DRUŽBA IN KULTURA - vera in vrednote, DRUŽBA IN KULTURA - družbene navade in stališča, izdelal: C.J.M.M.K	nesstar
ADPUSE16	Anketa o zadovoljstvu uporabnikov ADP, 2016 vsebinsko področje: INFORMIRANJE IN KOMUNICIRANJE, izdelal: None	nesstar
ADS	Anketa o delovni sili: Opis serije serija: ADS, vsebinsko področje: DELO IN ZAPOSLOVANJE, DELO IN ZAPOSLOVANJE - zaposlovanje, izdelal: SURS	nesstar

Kaj najdeš na spletni strani?

- ✓ Opis raziskave
- ✓ Opis podatkov
- ✓ Povezana gradiva in objave

Kaj najdeš na Nesstar-ju?

+

✓ Omogoča analizo preko spleta

Support: arhiv.podatkov@fdv.uni-lj.si

Any analyses carried out on data provided through Nesstar software are undertaken at the user's risk. Neither Nesstar Ltd., the data owner or publisher accept any responsibility, suitability of the data for analysis, for example understanding sampling and weighting. All use of data should acknowledge the copyright owner, depositor and publisher and also

Slovensko javno mnenje 2014: Evropska družboslovna raziskava

Opis raziskave

Opis podatkov

Spremna gradiva

Pregledovalnik Nesstar

Osnovne informacije o raziskavi

ADP - IDNo: SJM14

Glavni avtor(ji):

Kurdija, Slavko
Malnar, Brina

[Ostali \(strokovni\) sodelavci »](#)

Izdela datoteko podatkov:

CJM - Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij (Ljubljana, Slovenija; 2014)

Finančna podpora:

- (1): Agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
- (2): Agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, MRIC UL (PLMER)

Serija:

- [SJM/Slovensko javno mnenje Več »](#)
- [ESS/Evropska družboslovna raziskava Več »](#)

Vsebina raziskave

Ključne besede:

spremljanje množičnih medijev, uporaba interneta, zaupanje v sočloveka, zaupanje v politične institucije, voljena stranka, udeležba na volitvah, politična participacija, strankarske preference, članstvo v političnih strankah, zadovoljstvo z življenjem, zadovoljstvo z delovanjem demokracije, odnos do priseljencev, vpliv priseljevanja na nacionalno gospodarstvo, občutek osebne sreče, socialni stiki, strah pred kriminaliteto, ocena zdravstvenega stanja, verska pripadnost obiskovanje verskih obredov diskriminacija enakopravnost državljanstvo brezposelnost demografija

POGOJI UPORABE:

Licenca Creative Commons Priznanje avtorstva

snemi podatke
opis

Status raziskave: 4 - Polni opis raziskave in kodirna koda
spremenljivk s polnim besedilom vprašanj.

RANG RAZISKAVE:

9: najvišji rang, primerjalne ali kontinuirane raziskave
pomembne populacije, metodološko ustrezne

Kako citiram to RAZISKAVO?

Kurdija, Slavko in Brina Malnar. Slovensko javno mnenje 2014: Evropska družboslovna raziskava [datoteka podatkov]. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij [izdelava], 2014. Slovenija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov [distribucija], 2016. ADP - ID: SJM14.

Metodologija

Čas zbiranja podatkov:	7. oktober 2014 - 1. februar 2015
Čas izdelave:	2014
Država:	Slovenija
Geografsko pokritje:	ozemlje Republike Slovenije
Enota za analizo:	posameznik
Populacija:	Posamezniki starejši od 15 let, živeči v zasebnih gospodinjstvih, ne glede na njihovo narodnost, državljanstvo, jezik ali pravni status v Sloveniji.
Izključeni:	Institucionalizirani prebivalci, kot so dijaki in študentje v domovih, osebe na služenju vojaškega roka, osebe na zdravljenju v bolnišnicah in drugi, ki ne živijo na svojem stalnem naslovu.
Zbiranje podatkov je opravil:	Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij
Tip vzorca:	Izbor je bil slučajni, kjer je imela na končni stopnji vsaka oseba iz populacije enako verjetnost vključitve v vzorec. Izbor je bil opravljen dvostopenjsko. Izbor PSU na prvi stopnji je bil narejen slučajno z verjetnostjo sorazmerno velikosti CEA (Clusters of Enumeration Areas) glede na definicijo populacije, ter predhodno stratificirano po 12 regijah*6 tipov naselij. Na drugi stopnji je bilo znotraj vsakega od izbranih CEA po postopku enostavnega slučajnega izbora izbrano fiksno število oseb z imeni in priimki ter naslovi.
Način zbiranja podatkov:	Osebno anketiranje na terenu ob podpori računalnika (CAPI).
Uteževanje:	Brez uteževanja.

Omejitve dostopa

Podatki in dokumentacija so na voljo pod mednarodno licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0. Arhiv izroča podatke uporabnikom samo za namen, ki ga posebej opredelijo, ob zagotovitvi spoštovanja profesionalnih etičnih kodeksov. Uporabnik se posebej zaveže, da bo skrbel za tajnost podatkov in opravljal analize brez poskusov identifikacije posameznika.

Kontakt: Arhiv družboslovnih podatkov

Pri objavah, ki bi sledile na podlagi podatkov, je potrebno polno citirati avtorja in Arhiv.

Preprosta analiza podatkov z Nesstarjem

OPIS SPREMENLJIVK → spremenljivke so razvrščene v skupine, ki so vsebinsko oblikovane in sledijo vprašalniku

Arhiv družboslovnih podatkov

[POPIS15C]² Registrski popis 2015 : Vzorec mikropodatkov za izobraževalni namen: 5-odstotni vzorec oseb, ki so člani družine

- Metapodatki
 - Opis raziskave
 - Opis datotek
 - Ostalo gradivo
- Opis spremenljivk
 - Družina
 - Tip družine
 - Družinski tip osebe
 - Indikator vzpostavljenosti družine
 - Starost
 - Spol
 - Število otrok, ki živijo v družini
 - Število živorojenih otrok
 - Status aktivnosti
 - Izobrazba
 - Stopnja urbanizacije
 - Id_Utež
 - Uporabniško določene spremenljivke
 - Zaznamki

Datoteka podatkov [POPIS15C]² Registrski popis 2015 : Vzorec mikropodatkov za izobraževalni namen: 5-odstotni vzorec oseb, ki so člani družine

Arhiv družboslovnih podatkov

OPIS TABELA ANALIZA

Datoteka podatkov [POPIS15C]² Registrski popis 2015 : Vzorec mikropodatkov za izobraževalni namen: 5-odstotni vzorec oseb, ki so člani družine

Vzorec mikropodatkov za izobraževalni namen: 5-odstotni vzorec oseb, ki so člani družine

Spremenljivka tip_druz: Tip družine

DOBESEDNO VPRAŠANJE

Tip družine

Vrednosti	Kategorije	N	NW	
1	Zakonca brez otrok	13127	262.540,0	15,8%
2	Zakonca z otroki	41091	821.820,0	49,4%
3	Mati z otroki	13799	275.980,0	16,6%
4	Oče z otroki	2936	58.720,0	3,5%
5	Zunajzakonska partnerja brez otrok	1457	29.140,0	1,8%
6	Zunajzakonska partnerja z otroki	10787	215.740,0	13,0%
-1	Statistična zaščita	747	14.940,0	

OPISNE STATISTIKE

Veljavne vrednosti	83197	1663940.0
Manjkajoče vrednosti	747	14940.0

POPIS15C - gre za registrske podatke

Preprosta analiza podatkov z Nesstarjem

Primer SJM15

Križanja (Crosstabs)

Datoteka podatkov [SJM15]³ Slovensko javno mnenje 2015 : Mednarodna raziskava Stališča o delu (ISSP 2015), Mednarodna raziskava Stališča o vlogi države (ISSP 2016), Ogledalo javnega mnenja in raziskava Stališča o varnosti

Mednarodna raziskava Stališča o delu (ISSP 2015), Mednarodna raziskava Stališča o vlogi države (ISSP 2016), Ogledalo javnega mnenja in raziskava Stališča o varnosti

Ali menite, da bi...jejo na internetu: Kategorije ▾

STAROST: Kategorije ▾

Vrsta: Odstotek po stolpcih ▾

STAROST	->30	31 - 45	46 - 60	61 ->	Skupaj
Ali menite, da bi slovenska država morala imeti pravico... spremljati elektronsko pošto in vse druge informacije, ki se izmenjujejo na internetu					
zagotovo bi morala imeti to pravico	1,6	2,3	3,6	5,5	3,5
verjetno bi morala imeti to pravico	11,7	7,5	10,4	16,6	11,9
verjetno ne bi smela imeti te pravice	31,4	31,9	26,5	28,7	29,3
zagotovo ne bi smela imeti te pravice	55,3	58,2	59,5	49,1	55,3
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N=	188	213	279	289	969

Raziskovalni podatki

„... predstavljajo osnovno podlago za znanstveno raziskovanje in z analizo omogočajo izpeljavo teoretično ali uporabno naravnanih zaključkov.“

(Priprava raziskovalnih podatkov za odprti dostop, Priročnik za raziskovalce, 2015, str. 1)

PUBLICATIONS AND DATA

Vir: Research data alliance meeting 2014

Različni tipi podatkov, metodologije ...

- ✓ numerični podatki, meritve,
- ✓ rezultati numeričnih modelov,
- ✓ ekonomski modeli,
- ✓ anketni podatki,
- ✓ intervjuji,
- ✓ dnevniški zapisi,
- ✓ delovna poročila,
- ✓ slike,
- ✓ grafi,
- ✓ risbe,
- ✓ besede (besedilni korpus),
- ✓ pisna gradiva,
- ✓ statistični letopisi,
- ✓ popisi prebivalstva,
- ✓ bibliografske podatkovne zbirke,
- ✓ zvočni zapisi,
- ✓ video,
- ✓ programska oprema,
- ✓ strojna oprema,
- ✓ aplikacije,
- ✓ spektri,
- ✓ senzogrami,
- ✓ lidarski podatki,
- ✓ herbariji,
- ✓ zbirke živali,
- ✓ vzorci tkiv ...

INFORMATION TYPES

Minuta za ogrevanje ...

Kaj pa vi ...

... kakšne podatke boste uporabili v svojem raziskovanju?

Sam jih bom zbiral.

S kakšno metodo?

Uporabil bom sekundarne podatke.

Iz katerih virov?

Kje iskati podatke

[Arhiv podatkov](#)

Podatkovno središče

Repozitorij

Katalog podatkov

Cobiss

Podatkovna revija
*Research Data Journal for the
Humanities and Social
Sciences* ([RDJ](#))

re3data.org
REGISTRY OF RESEARCH DATA REPOSITORIES

Načrt ravnanja z raziskovalnimi podatki

=

Data management plan

Poveže različne deležnike (raziskovalci, financerji, knjižničarji, podatkovna središča) in **opredeli** njihove odgovornosti.

NRRP je temelj kakovostnega ravnanja
z raziskovalnimi podatki

Načrtovanje ravnanja z raziskovalnimi podatki

NRRP obsega načrtovanje, opisovanje in komuniciranje o raziskovalnih postopkih s ciljem, da bi:

- zagotovili varnost občutljivih podatkov,
- maksimizirali potencial druge rabe podatkov,
- podprli dolgotrajno ohranjanje.

Donnelly, M. (2014): Data Management Planning. HORIZON 2020 and the DMPONLINE TOOL. Seminar: Preparing research data for open access. Faculty of Social Sciences. Ljubljana.

Spletni učbenik – prosto dostopen

[EVENT CALENDAR](#) [TRAINING RESOURCES](#) [ABOUT](#)

[Training](#) / [Training Resources](#) / [Data Management Expert Guide](#)

Data Management Expert Guide

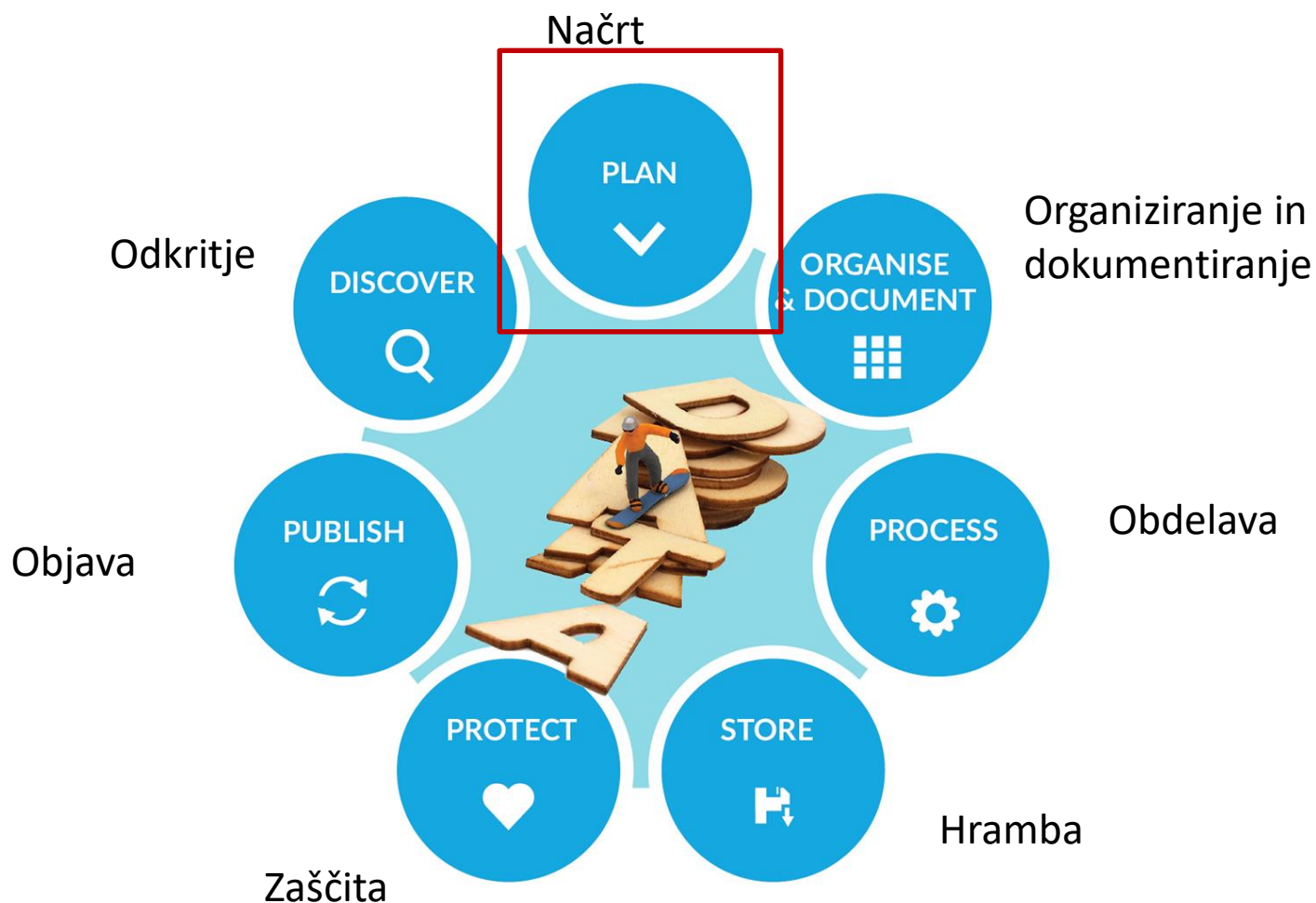
This guide is designed by European experts to help social science researchers make their research data Findable, Accessible, Interoperable and Reusable (FAIR).

You will be guided by different European experts who are - on a daily basis - busy ensuring long-term access to valuable social science datasets, available for discovery and reuse at one of the [17 CESSDA social science data archives](#).

CESSDA Training Working Group. (2017). CESSDA Data Management Expert Guide. Bergen, Norway: CESSDA ERIC. Retrieved from <https://www.cessda.eu/DMEG>

Življenjski krog podatkov

Načrt ravnanja z raziskovalnimi podatki

CESSDA
Coalition of European
Social Science Data Archives

Adapt your Data Management Plan

A list of Data Management Questions based on the
Expert Tour Guide on Data Management

This CESSDA list of Data Management Questions (2017) is licensed under a
Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

The CESSDA Expert Tour Guide on Data Management is available at <https://www.cessda.eu/DMGuide>

PLAN
▼

Overview

Title of the project

Date of this plan

Description of the project

- What is the nature of the project?
- What is the research question?
- What is the project time line?

Origin of Data

- What kind of data will be used during the project?
- If you are reusing existing data: What is the scope, volume and format? How are different data sources integrated?
- If you are collecting new data can you clarify why this is necessary?

Principal researchers

- Who are the main researchers involved?
- What are their contact details?

Collaborating researchers (if applicable)

- What are their contact details and their roles in the project?

Funder (if applicable)

- If funding is granted, what is the reference number of the funding granted?

Data producer

- Which organisation has the administrative responsibility for the data?

Project data contact

- Who can be contacted about the project after it has finished?

Data owner(s)

- Which organisation(s) own(s) the data?
- If several organisations are involved, which organisation owns what data?

Roles

- Who is responsible for updating the DMP and making sure that it's followed?
- Do project participants have any specific roles?
- What is the project time line?

Costs

- Are there costs you need to consider to buy specific software or hardware?
- Are there costs you need to consider for storage and backup?
- Are potential expenses for (preparing the data for) archiving covered?

Adapt your DMP: Part 1

« Previous Next »

Search this guide Search

The Data Management Plan (DMP) is an important tool to structure the research data management of your project. After working on each chapter you should be able to answer part of the questions which make up a DMP.

This is the first of six 'Adapt your DMP' sections in this tour guide. When you have finished the chapter on data management planning, you can start filling in the 'Overview of your research project' section. Below you can see what elements and corresponding questions are generally included in that section. You can select appropriate questions and answer them to adapt your own DMP.

For easy reference, we have put together a list of DMP-questions for all chapters in this tour guide. You can [view](#) and [download](#) it (CESSDA, 2017) and keep it as a reference while you are studying the contents of this guide.

+ Title of the project
+ Date and version of this plan
+ Description of the project
+ Origin of the data
+ Principal and collaborating researchers
+ Funder (if applicable)
+ Data producer
+ Project data contact
+ Data owner(s)
+ Roles
+ Costs

CESSDA Training Working Group. (2017). CESSDA Data Management Expert Guide. Bergen, Norway: CESSDA ERIC. Retrieved from <https://www.cessda.eu/DMEG>

Pripravimo svoj načrt

V spletnem učbeniku Ravnanja z raziskovalnimi podatki najdemo [obsežen vprašalnik](#) s katerim si pomagamo pri pripravi načrta.

V nadaljevanju bomo skupaj predelali poglavja in skušali odgovoriti na zastavljena vprašanja.

Dolžina odvisna od zahtevnosti (posebnosti) raziskave

Osnovne informacije o projektu

- Ime projekta
- Datum načrta
- Opis projekta
- Viri podatkov
- Vodilni raziskovalci
- Sodelujoči raziskovalci
- Financiranje
- Zbiralec oz. ustvarjalec podatkov
- Kontakt za podatke o projektu
- Lastništvo
- Vloge
- Stroški

Easily find and understand data

Increase impact

Make research verifiable

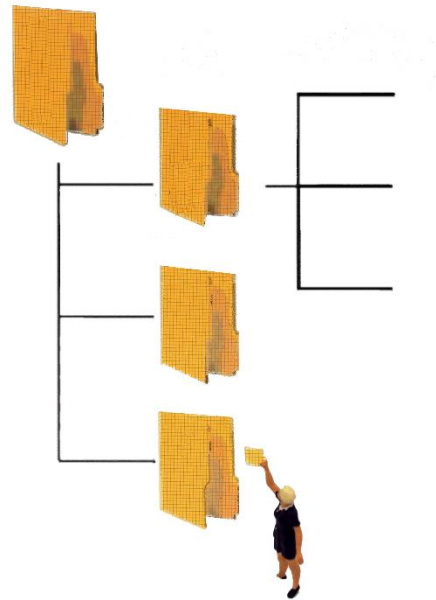
Increase reuse potential

Comply with funder mandates

Organiziranje in dokumentiranje podatkov

- Zbiranje podatkov
- Organiziranje podatkov
- Vrste podatkov in njihov obseg
- Format datoteke
- Struktura map in imena
- Struktura datotek in imena
- Dokumentacija
- Metapodatki /Standard metapodatkov (če je relevantno)

Obdelava podatkov

- Verziranje
- Interoperabilnost
- Terminologija?

Hramba podatkov

- Hramba
- Rezervne kopije
- Varnost

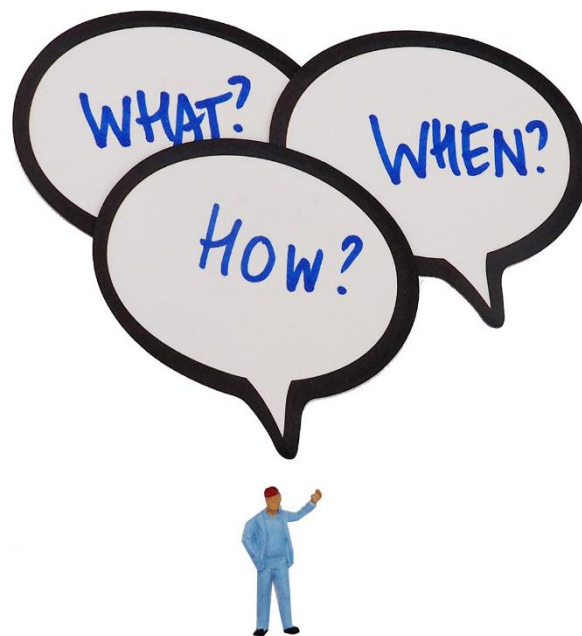

Življenjski krog podatkov

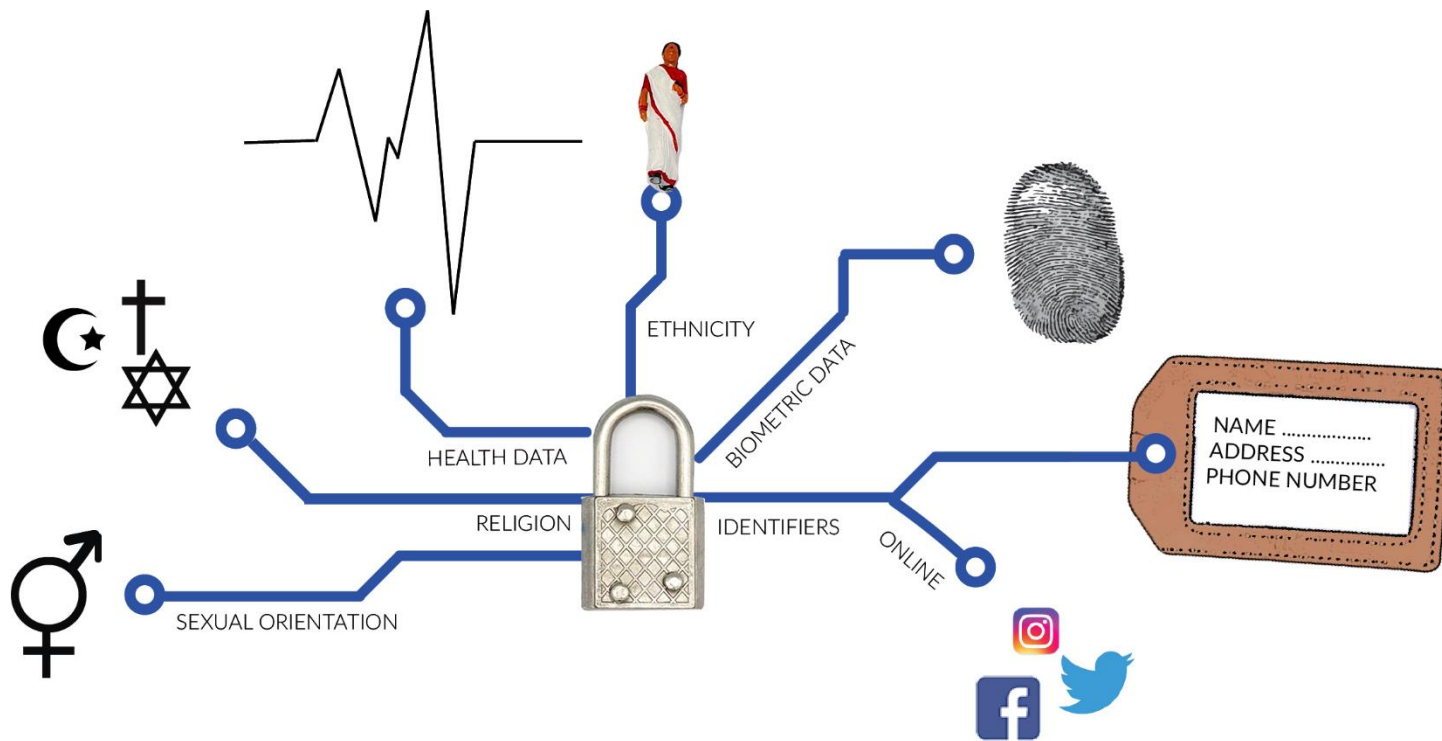

Zaščita podatkov

- Etična presoja
- Informirano soglasje
- (občutljivi) Osebni podatki/zaupni podatki
- Pravice intelektualne lastnine (IPR)/Avtorske pravice
- Sporazumi
- Omejitve

Osebni podatki?

Uredba o varstvu osebnih podatkov (GDPR)

4. člen:

V tej uredbi:

- (1) „osebni podatki“ pomeni katero koli informacijo v zvezi z določenim ali določljivim posameznikom (v nadaljnjem besedilu: posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki); določljiv posameznik je tisti, ki ga je mogoče neposredno ali posredno določiti, zlasti z navedbo identifikatorja, kot je ime, identifikacijska številka, podatki o lokaciji, spletni identifikator, ali z navedbo enega ali več dejavnikov, ki so značilni za fizično, fiziološko, genetsko, duševno, gospodarsko, kulturno ali družbeno identiteto tega posameznika;

Uredba o varstvu osebnih podatkov. [Vir: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32016R0679](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32016R0679)

Kakšne podatke potrebujem za raziskavo?

- (26) Načela varstva podatkov bi se morala uporabljati za vse informacije v zvezi z določenim ali določljivim posameznikom. Osebne podatke, ki so bili psevdonimizirani in ki jih je mogoče z uporabo dodatnih informacij pripisati posamezniku, bi bilo treba obravnavati kot informacije o določljivem posamezniku. Pri ugotavljanju, ali je posameznik določljiv, bi bilo treba upoštevati vsa sredstva – kot je na primer izločitev –, za katera se razumno pričakuje, da jih bo upravljavec ali druga oseba uporabila za neposredno ali posredno identifikacijo posameznika. Da bi ugotovili, ali se za ta sredstva lahko razumno pričakuje, da bodo uporabljena za identifikacijo posameznika, bi bilo treba upoštevati vse objektivne dejavnike, kot so stroški identifikacije in čas, potreben zanjo, ter pri tem upoštevati razpoložljivo tehnologijo in tehnološki razvoj v času obdelave. Načel varstva podatkov zato ne bi smeli uporabljati za anonimizirane informacije, in sicer informacije, ki niso povezane z določenim ali določljivim posameznikom, ali osebne podatke, ki so bili anonimizirani na tak način, da posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, ni ali ni več določljiv. Ta uredba torej ne zadeva obdelave takšnih anonimiziranih informacij, vključno z informacijami v statistične ali raziskovalne namene.

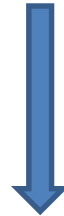
Uredba o varstvu osebnih podatkov. [Vir: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32016R0679](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32016R0679)

GDPR - prepovedi in izjeme za raziskovanje

Člen 9

Obdelava posebnih vrst osebnih podatkov

1. Prepovedani sta obdelava osebnih podatkov, ki razkrivajo rasno ali etnično poreklo, politično mnenje, versko ali filozofsko prepričanje ali članstvo v sindikatu, in obdelava genetskih podatkov, biometričnih podatkov za namene edinstvene identifikacije posameznika, podatkov v zvezi z zdravjem ali podatkov v zvezi s posameznikovim spolnim življenjem ali spolno usmerjenostjo.
2. Odstavek 1 se ne uporablja, če velja eno od naslednjega:

- (j) obdelava je potrebna za namene arhiviranja v javnem interesu, za znanstveno- ali zgodovinskoraziskovalne namene ali statistične namene v skladu s členom 89(1) na podlagi prava Unije ali prava države članice, ki je sorazmerno z zastavljenim ciljem, spoštuje bistvo pravice do varstva podatkov ter zagotavlja ustrezne in posebne ukrepe za zaščito temeljnih pravic in interesov posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki.

Obveščeno soglasje

- (32) Privolitev bi morala biti dana z jasnim pritrdilnim dejanjem, ki pomeni, da je posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, prostovoljno, specifično, ozaveščeno in nedvoumno izrazil soglasje k obdelavi osebnih podatkov v zvezi z njim, kot je s pisno, tudi z elektronskimi sredstvi, ali ustno izjavo.

To lahko vključuje označitev okenca ob obisku spletne strani, izbiro tehničnih nastavitev za storitve informacijske družbe ali katero koli drugo izjavo ali ravnanje, ki v tem okviru jasno kaže na to, da posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, sprejema predlagano obdelavo svojih osebnih podatkov. Molk, vnaprej označena okenca ali nedejavnost zato ne pomenijo privolitve. Privolitev bi morala zajemati vse dejavnosti obdelave, izvedene v isti namen ali namene. Kadar je obdelava večnamenska, bi bilo treba privolitev dati za vse namene obdelave. Če je privolitev posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, dana na podlagi zahteve z elektronskimi sredstvi, mora biti zahteva jasna in natančna, prav tako pa ne sme po nepotrebnem ovirati uporabe storitve, za katero se zagotavlja.

Uredba o varstvu osebnih podatkov. Vir: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32016R0679>

Raziskovalna etika

Področni etični kodeksi (ASA – American Sociological Association)

Nacionalni področni etični kodeksi – Sociološko društvo

[Evropski kodeks ravnanja za raziskovalno integriteto](#)

Etični kodeks Univerze v Ljubljani ([UNI-LJ](#))

[Kodeks profesionalne etike in integritete Univerze v Mariboru](#)

[Kodeks etike in integritete za raziskovalce na Univerzi v Mariboru](#)

Financerji – H2020 / other EC projects / grants

Znanstvene revije <-soglasje etične komisije pred objavo

Poleg zakonske velja tudi etična odgovornost v smislu prizadevanj za dobrobit in preprečevanje škode oseb, katerih podatke obdelujemo.

KODEKS ETIKE IN INTEGRITETE ZA RAZISKOVALCE NA UM

2.1 Raziskovalno okolje

Omogoča ustrezno upravljanje in varovanje podatkov

2.3 Raziskovalni postopki

2.4 Podatkovne prakse in upravljanje podatkov

Upravljanje in hramba

Najvišja možna raven dostopa (FAIR načela)

Navajanje

Intelektualne pravice

2.7 Objava in razširjanje vsebin

Zagotavljanje dostopnosti v ustreznem času

Priznavanje avtorstva

Etična komisija na ustanovi

- Fakulteta za družbene vede - KOMISIJA ZA ETIKO (KER FDV)
- Fakulteta za šport - [KOMISIJA ZA ETIČNA VPRAŠANJA NA PODROČJU ŠPORTA](#)
- Filozofska fakulteta UL - KOMISIJA ZA ETIKO ([KEFF](#))
- Pedagoška fakulteta UL - KOMISIJA ZA ETIKO ([KEPeF](#))

KER na FDV:

- sprejema vloge pedagogov, raziskovalcev in raziskovalnih sodelavcev, zaposlenih na FDV ter študentov na predlog mentorja in podaja mnenja o predlogih raziskovalnih projektov

Kadar zbiranje podatkov vključuje udeležence

- Preveri, ali podatki, ki jih obdeluješ, zapadejo pod Uredbo o varstvu podatkov
- Ne zbiraj osebnih podatkov, ki jih ne potrebuješ
- Načrtuj v zgodnji fazi raziskovanja
- Poišči pomoč pri strokovnih službah

- Če obdeluješ osebne podatke:
 - ustrezno obvesti udeležence raziskave
 - **NE POZABI**: niso vsi raziskovalni podatki osebni podatki (npr. anonimizirani)

Vir: S. Summers: Research Ethics and Data Protection Legislation, 11. 4. 2018, Ljubljana ([PDF](#))

Kaj moram storiti?

- O tveganju obvestim udeleženca na jasen in nedvoumen način
- O ukrepih zoper razkritje obvestim udeleženca na jasen in nedvoumen način
- Od udeleženca pridobim soglasje za udeležbo v raziskavi
- Soglasje evidentiram, shranim ...

Consent for data sharing

Informed consent is an ethical requirement for most research and must be considered and implemented throughout the research lifecycle, from planning to publication to sharing.

Failure to properly address issues of consent may restrict the opportunities for initial use of data, the publishing of your results and the sharing of the data.

Overview	Written or verbal consent	Consent in surveys	Consent audio-visual data	When to seek consent
Consent forms	Consent in special cases	Research without consent	Withdrawing consent	Informing participants

Elementi privolitve

- kdo bo zbiral podatke in v imenu katere organizacije oz. več njih
- namen zbiranja in obdelave podatkov (granularnost)
- kakšne podatke boste zbirali in kako jih boste uporabili
- pravica, da lahko udeleženec kadar koli prekine sodelovanje v raziskavi
- ...

Primer UKDS: Model Consent Form

Informed Consent for [name of study]

Please tick the appropriate boxes Yes No

1. Taking part in the study

I have read and understood the study information dated [DD/MM/YYYY], or it has been read to me. I have been able to ask questions about the study and my questions have been answered to my satisfaction.

I consent voluntarily to be a participant in this study and understand that I can refuse to answer questions and I can withdraw from the study at any time, without having to give a reason.

I understand that taking part in the study involves [.....].

Describe in a few words how information is captured, using the same terms as you used in the information sheet, for example: an audio-recorded interview, a video-recorded focus group, a survey questionnaire completed by the enumerator, an experiment, etc.].

For interviews, focus groups and observations, specify how the information is recorded (audio, video, written notes).

For questionnaires, specify whether participant or enumerator completes the form.

For audio or video recordings, indicate whether these will be transcribed as text, and whether the recording will be destroyed.

If there is a potential risk of participating in the study, then provide an additional statement:
I understand that taking part in the study has [.....] as potential risk.

2. Use of the information in the study

I understand that information I provide will be used for [.....].

List the planned outputs, e.g. reports, publications, website, video channel etc., using the same terms as you used in the study information sheet.

Consider whether knowledge sharing and benefits sharing needs to be considered, e.g. for indigenous knowledge.

I understand that personal information collected about me that can identify me, such as my name or where I live, will not be shared beyond the study team.

At times this should be restricted to the researcher only.

Potential additional statements

i) If you want to use quotes in research outputs: I agree that my information can be quoted in research outputs.

ii) If you want to use named quotes: I agree that my real name can be used for quotes.

iii) If written information is provided by the participant (e.g. diary): I agree to joint copyright of the [DD/MM/YYYY] to [name of researcher].

3. Future use and reuse of the information by others

I give permission for the [specify the data] that I provide to be deposited in [name of data repository] so it can be used for future research and learning.

Specify in which form the data will be deposited, e.g. anonymised transcripts, audio recording, survey database, etc.; and if needed repeat the statement for each form of data you plan to deposit.

Specify whether deposited data will be anonymised, and how. Make sure to describe this in detail in the information sheet.

Specify whether use or access restrictions will apply to the data in future, e.g. exclude commercial use, apply safeguarded access, etc.; and discuss these restrictions with the repository in advance.

a) Informacijski dokument

b) Soglasje →

1. Udeležba v raziskavi

2. Uporaba podatkov za potrebe raziskave

3. Prihodnja raba podatkov in ponovna uporaba s strani drugih

Scott Summers (2018): [Gaining Informed Consent for Data Sharing](#)

Anonimizirani podatki niso ‚osebni podatki‘

Splošna uredba EU o varstvo osebnih podatkov (GDPR), Recital 26:

- Pri ugotavljanju, ali je posameznik določljiv, bi bilo treba upoštevati vsa sredstva – kot je na primer izločitev –, za katera **se razumno** pričakuje, da jih bo upravljavec ali druga oseba uporabila za neposredno ali posredno identifikacijo posameznika. Da bi ugotovili, ali se za ta sredstva lahko razumno pričakuje, da bodo uporabljena za identifikacijo posameznika, bi bilo treba upoštevati vse objektivne dejavnike, kot so stroški identifikacije in čas, potreben zanjo, ter pri tem upoštevati razpoložljivo tehnologijo in tehnološki razvoj v času obdelave.

Anonimizirani podatki niso ‚osebni podatki‘ po GDPR

Splošna uredba EU o varstvo osebnih podatkov (GDPR), Recital 26:

- Načela varstva podatkov bi se morala uporabljati za vse informacije v zvezi z določenim ali določljivim posameznikom.
- Načel varstva podatkov zato ne bi smeli uporabljati za **anonimizirane** informacije, in sicer informacije, ki niso povezane z določenim ali določljivim posameznikom, ali osebne podatke, ki so bili anonimizirani na tak način, da posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, ni ali ni več določljiv. Ta uredba torej ne zadeva obdelave takšnih anonimiziranih informacij, vključno z informacijami v statistične ali raziskovalne namene.

Predlog Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2)

Osnovni pojmi

»**anonimizacija**« pomeni takšno obdelavo osebnih podatkov, da je omogočena nepovratnost identifikacije posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, tako da ni več določen ali določljiv, zlasti če ni možno, da bi se posameznika lahko identificiralo z uporabo drugih razpoložljivih osebnih podatkov;

Premisliti je potrebno tveganje razkritja posameznika: **anonimizacija** ne prinese ničelnega tveganja razkritja ...

Test je odvisen od posebnih okoliščin vsakega primera: Ali je **razumno** pričakovati, da ne bo prišlo do razkritja posameznika!

[Predlog Zakona o varstvu osebnih podatkov -> v nadaljevanju „ZVOP-2“](#) (še ni potrjen)

Skrbnost ravnanja in presoja

Pri presoji ukrepov je pomembna **vsebina raziskave**:

- kako velika je lahko škoda, če pride do razkritja podatkov; npr. lokacije in obstoj skupin, ki so lahko izpostavljene grožnjam.
- Etična načela nalagajo, da je zaščita potrebna tudi, kadar se ravna s podatki, npr.
 - o organizacijah (podjetja, društva),
 - o arheoloških in naravnih znamenitostih, ki bi z razkritjem lahko bile izpostavljene ropanju ...

Ločimo anonimizirane in psevdononimizirane podatke

- *»Psevdonimizacija« pomeni obdelavo osebnih podatkov na tak način, da osebnih podatkov brez dodatnih informacij ni več mogoče pripisati specifičnemu posamezniku, na katerega se nanašajo osebni podatki, če se take dodatne informacije hranijo ločeno...;*
- **Psevdoanonimizirani podatki so osebni podatki**, podvrženi zaščiti zakonskih določil GDPR.
- Tudi z anonimiziranimi podatki smo še vedno dolžni ravnati skrbno; v okvirih pričakovanj oseb, na katere se podatki nanašajo (izraženih skozi pristanek, ali znotraj okoliščin načina pridobivanja podatkov)

Neposredni / posredni identifikatorji

ZVOP-2: **Neposredni identifikator:** *ime, identifikacijska številka, podatki o lokaciji, spletni identifikator,*

Tudi če odstranimo neposredne identifikatorje, je še vedno možno razkritje s posrednimi identifikatorji.

ZVOP-2: **Posredni identifikatorji:** *dejavniki, ki so značilni za fizično, fiziološko, gensko, duševno, gospodarsko, kulturno ali družbeno identiteto tega posameznika;*

Npr.: spol, starost, regija, poklic...

Četudi posamično ne omogočijo identifikacije, lahko v kombinaciji ali če se jih poveže z drugje dostopnimi podatki.

Npr.: anketni podatki in profil na FB.

Anonymisation methods

When anonymising, data identifiers need to be removed, generalised, aggregated or distorted. Below, best practices for anonymising quantitative and qualitative data are given.

QUANTITATIVE DATA

QUALITATIVE DATA

The best practices for anonymising quantitative data

- This may involve removing or aggregating variables or reducing the precision or detailed textual meaning of a variable;
- Aggregate or reduce the precision of a variable such as age or place of residence. As a general rule, report the lowest level of geo-referencing that will not potentially breach respondent confidentiality;
- Generalise the meaning of a detailed text variable by replacing potentially disclosive free-text responses with more general text;
- Restrict the upper or lower ranges of a continuous variable to hide outliers if the values for certain individuals are unusual or atypical within the wider group researched.

<https://www.cessda.eu/Research-Infrastructure/Training/Expert-Tour-Guide-on-Data-Management/5.-Protect/Anonymisation>

Anonymisation methods

When anonymising, data identifiers need to be removed, generalised, aggregated or distorted. Below, best practices for anonymising quantitative and qualitative data are given.

QUANTITATIVE DATA

QUALITATIVE DATA

Best practices for anonymising qualitative data

- Using pseudonyms or generic descriptors to edit identifying information, rather than blanking-out that information;
- Plan anonymisation at the time of transcription or initial write-up, (longitudinal studies may be an exception if relationships between waves of interviews need special attention for harmonised editing);
- Use pseudonyms or replacements that are consistent within the research team and throughout the project. For example, using the same pseudonyms in publications and follow-up research;
- Use 'search and replace' techniques carefully so that unintended changes are not made, and misspelt words are not missed;
- Identify replacements in text clearly, for example with [brackets] or using XML tags such as `<seg>word to be anonymised</seg>`;
- Create an anonymisation log (also known as a de-anonymisation key) of all replacements, aggregations or removals made and store such a log securely and separately from the anonymised data files.

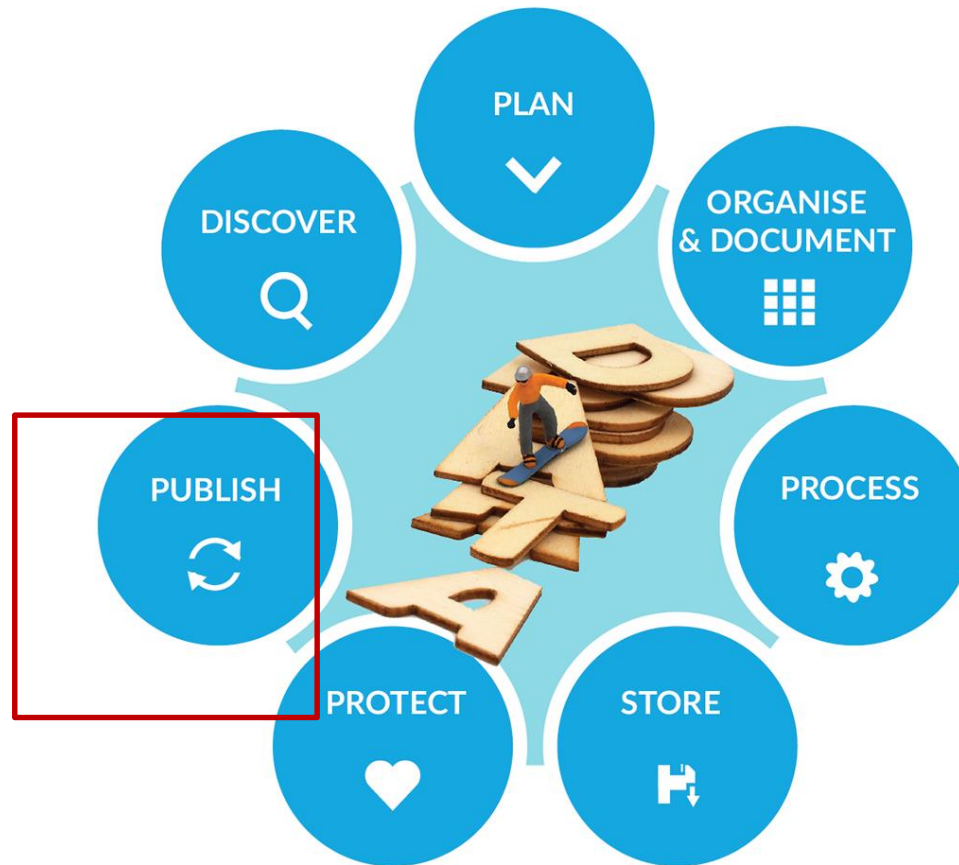

Zaščita podatkov

- Etična presoja
- Informirano soglasje
- (občutljivi) Osebni podatki/zaupni podatki
- Pravice intelektualne lastnine (IPR)/Avtorske pravice
- Sporazumi
- Omejitve

Življenjski krog podatkov

Arhiviranje in objava podatkov

Arhiviranje

Podatkovni formati

Dostop

License	Copy & redistribute?	Attribution required?	Commercial use?	Modify & adapt?	Change license?
CC0	Y	N	Y	Y	Y
CC BY	Y	Y	Y	Y	Y
CC BY-SA	Y	Y	Y	Y	N
CC BY-ND	Y	Y	Y	N	Y
CC BY-NC	Y	Y	N	Y	Y
CC BY-NC-SA	Y	Y	N	Y	N
CC BY-NC-ND	Y	Y	N	N	Y

Podatkovna objava

Da bi podatkovna datoteka dobila status podatkovne objave, mora prestati postopek, ki ga je mogoče primerjati s postopkom objave znanstvenega članka (Brase et al., 2009), v katerem se zagotovi minimalne informacije in zadosti vsaj naslednjim pogoje:

- opremljenost z metapodatki,
- pregled kakovosti podatkov,
- datoteko je mogoče najti v podatkovnih bazah oz. katalogih in
- zagotovljene so bibliografske informacije, potrebne za citiranje podatkovne datoteke.

(doi:10.3233/ISU-2009-0595)

Kje lahko objavimo podatke

- + Journal supplementary material service
- + Institutional data repository
- + General purpose repository
- + Domain specific data repository
- + Trusted domain specific data repository

Za več glej poglavje [Archive & Publish](#)

Za najkakovostnejše podatke se priporoča objavo v področnem podatkovnem arhivu, ki je po možnosti nosilec certifikata zaupanja ([glej npr. priporočila OpenAIRE](#), 2016). Za družboslovne podatke se tako priporoča objavo v katerem od arhivov družboslovnih podatkov, ki so združeni v Konzorciju [CESSDA](#), katerega član je tudi slovenski [Arhiv družboslovnih podatkov](#).

Koraki predaje v ADP

Raziskovalec naj sledi naslednjim korakom:

- 1) Preveri, ali podatki ustrezajo [merilom za sprejem v arhiv](#).
- 2) Predlog za predajo lahko raziskovalec pošlje preko »[Obrazca za evidentiranje](#)«.
- 3) Dajalec izpolni »[Izjavo o izročitvi](#)«, v kateri podrobneje opiše predana gradiva in pogoje dostopa.
- 4) Raziskovalec izpolni »[Obrazec za opis raziskave](#)«.
- 5) Raziskovalec pripravi ustrezno urejene in dokumentirane podatke ter ostalo gradivo za predajo v Arhiv.

Več na http://www.adp.fdv.uni-lj.si/za_dajalce/

Vir: Priprava raziskovalnih podatkov za odprti dostop, Priročnik za raziskovalce, 2015

Merila za sprejem v ADP

Dolgotrajno shranjevanje podatkov zahteva **dodatne napore in stroške** za pripravo v obliki, ki omogoča njihovo nadaljnjo uporabo. Ti so **upravičeni ob prihranku**, ki ga predstavlja večkratna uporaba podatkov.

Merila za sprejem raziskav v ADP:

- **vsebinsko bogastvo** podatkov v smislu ustreznosti konceptualizacije in tematskega dopolnjevanja zbirke ADP,
- izpopolnjenost uporabljenih metod, celovitost in ustreznost **podatkov in dokumentacije** za nadaljnje analize,
- **dajalec avtorsko razpolaga s podatki** in je pripravljen podatke izročiti arhivu za razširjanje.

(več na: http://www.adp.fdv.uni-lj.si/za_uporabnike/izrocenje_podatkov/)

Merila: izbor v ADP na podlagi kakovosti

Prednostno se v arhiv uvrstijo:

- (1) najvišji rang, primerjalne ali kontinuirane raziskave, pomembne populacije, metodološko ustrezne;
- (2) teoretsko ali praktično pomembne raziskave, ki zapolnjujejo raziskovalno praznino ali imajo široko uporabnost za več praktičnih problemov, imajo dolgoročno vrednost za znanost;
- (3) teoretsko ali praktično pomembne raziskave, omejene na manj splošno populacijo, manj vplivne.

Vir: Klasifikacija raziskav ADP po pomembnosti. Dostopno prek: http://www.adp.fdv.uni-lj.si/za_uporabnike/o_arhiviranju/klasifikacija_adp_pomembnosti/ (26.10.2016)

Ovrednotenje podatkovne objave v ADP

Prevzeti podatki (lahko) štejejo kot:

→ znanstvena objava po merilih ARRS.

2. Znanstvena monografska publikacija in drugi dokumentirani dosežki (Cobiss Tipp 2.01, 2.18, 2.20, 2.22, 2.24)

A. Znanstvena monografija (2.01) s številom strani nad 50,

- izdana v mednarodni založbi s seznama agencije ali
- izdana pri kateri koli drugi založbi (domači ali tuji), če je monografija s humanističnega področja (po vrstilu UDK) in se vrednotenje izvaja za humanistiko **160 točk.**

B. Znanstvena monografija s številom strani nad 50, ki ne ustreza kriterijem iz kategorije A,

- izdana pri tuji založbi **120 točk,**
- izdana pri domači založbi **80 točk.**

.....

H. Zaključena znanstvena zbirka podatkov (2.20) s seznama agencije **30 točk.**

PRILOGA 1 k Pravilniku o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti (Uradni list RS, št. 92/14 z dne 19. 12. 2014): Priloga 1: Bibliografska merila znanstvene in strokovne uspešnosti. Dostopno prek: <http://www.rrs.gov.si/sl/akti/inc/2015/Bibl-merila-Priloga1.pdf> (26.10.2016)

Kriteriji bibliografije COBISS

2.20 Zaključena znanstvena zbirka podatkov ali korpus

Elektronska zbirka podatkov, katere znanstvena pomembnost se kaže v uporabnosti za raziskovanje **širokega nabora** aplikativnih ali teoretsko osmišljenih problemov. Zbirka podatkov mora biti rezultat zaključene raziskave in **ustrezati visokim kriterijem kakovosti**, ki se jo ocenjuje na podlagi **izčrpne spremljajoče dokumentacije**. Zbirka podatkov mora biti **javno dostopna** v nacionalnem ali mednarodnem znanstvenem **podatkovnem arhivu**. Zbirka podatkov mora biti dokumentirana in dostopna v takšni obliki, da omogoča **ponovitev** objavljenih znanstvenih ugotovitev, izvedenih na njeni podlagi.

http://home.izum.si/COBISS/bibliografije/Tipologija_slv.pdf

[Tipologija dokumentov/del=2.20 \(zaključena znanstvena zbirka podatkov ali korpus\)](#)

Zakaj torej podatke objaviti?

Data Sharing and Management Snafu in 3 Short Acts

Karen Hanson, Alisa Surkis and Karen Yacobucci (2012) NYU Health Sciences Library:
<https://www.youtube.com/watch?v=N2zK3sAtr-4>

Kontakt

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede
Arhiv družboslovnih podatkov
Kardeljeva ploščad 5
1000 Ljubljana

 www.adp.fdv.uni-lj.si

 arhiv.podatkov@fdv.uni-lj.si

 Arhiv.Druzboslovnih.Podatkov

 @ArhivPodatkov

Univerza v Mariboru, Karierni center Univerze v Mariboru, Slomškov trg 15, 2000 Maribor, karierni.center@um.si, <http://kc.um.si>

»Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.«

Univerza v Ljubljani

cessda eric

 seriss SYNERGIES FOR EUROPE'S
RESEARCH INFRASTRUCTURES
IN THE SOCIAL SCIENCES